

Synspunkt

Fremtidens natur med store dyr

Af Jens-Christian Svenning,
professor, ph.d.,
svenning@biology.au.dk

Christopher Sandom,
postdoc, ph.d.,
chris.sandom@biology.au.dk

Rasmus Ejrnæs, seniorforsker,
ph.d., rej@dnu.dk

Alle ved Institut for Bioscience,
Aarhus Universitet

Mere om rewilding:
www.rewildingeurope.com

■ I Danmark og de fleste andre steder i verden i dag er der ikke mange arter af store vilde dyr i naturen. Det er økologisk set en ganske ny situation. Evolutionen har over millioner af år favoriseret opbygningen af faunaer rige på store dyr. Går vi tilbage til tiden umiddelbart før det moderne menneske *Homo sapiens'* ankomst på scenen (ca. 10 til 50 tusind år siden alt efter stedet) var der rige faunaer af store dyr (såkaldt megafauna) på alle kontinenter undtagen Antarktis og i alle habitater. Eksempelvis levede der elefanter – i form af en lang række arter – i hele Afrika, hele Eurasien og i hele Den Nye Verden, fra Alaska til Patagonien. Store dele af denne megafauna forsvandt nogenlunde samtidig med det moderne menneskes ankomst, hvorfor meget peger på, at netop mennesket har haft en finger med i spillet. Trods dette tab var der faktisk stadig – efter moderne forhold – usædvanligt rige megafaunaer i store dele af verden helt op i historisk tid, f.eks. med moderne asiatiske elefanter og næsehorn helt op i Nordkina, urokser, vildheste og bisoner i store dele af Eurasien og kæmpe flokke af bisoner mm. i store dele af Nordamerika. Den dramatiske indskrænkning af bestandene af store dyr de seneste årtusinder skyldes uden tvivl mennesket. Mange store dyr – især i verdens fattigere egne – er stadig i kraftig tilbagegang med en række markante arter (f.eks. to af verdens fem resterende næsehorn) på kanten af udryddelse.

De store dyrs betydning

De store dyrs forsvinden kan ses som et tab i sig selv, men har dyrenes fravær også betydning for nutidens økosystemer? Og kan dyrene komme til at spille en rolle igen i naturforvaltningen? Det er spørgsmål, som både forskere og naturforvaltere i stigende grad interesserer sig for.

De store dyrs rolle i naturen har været meget omdiskuteret. Mere og mere peger dog på, at de store planteædere kan være vigtige for vegetationssstrukturen, mens store rovdyr kan spille en stor rolle ved at påvirke antallet og adfærden af deres byttedyr. Der er også forskning, der peger på, at de virkelige kæmper, planteædere på mindst 1 ton i vægt (som elefanter og næsehorn) er særligt vigtige, fordi de ikke holdes nede af rovdyr. Den sparsomme viden, vi har om, hvordan fortidens rige dyreliv påvirkede økosystemerne, peger desuden på, at megafaunaen kunne have endog en meget stor effekt. Et nyligt studium peger således på, at tabet af megafaunaen i det nordøstlige Australien førte til et permanent skift fra regnskov til åben skov-savanne med hyppige ildebrande.

"Den naturlige" natur som inspiration

De store dyrs økologiske funktioner er nu kommet i fokus i naturforvaltningen, ikke mindst i Europa. *Rewilding* er en ny tilgang til naturforvaltning, der har som mål at genoprette økosystemers naturlige struktur og funktion – dvs. den tilstand, der ville herske uden menneskelig påvirkning. Et vigtigt element er her at genetablere en rigere megafauna. Rewilding er dermed et alternativ til det traditionelle fokus på statisk at bevare den tilstand, der tilfældigvis herskede, da man begyndte på naturbevarelse for 100-150 år siden. Særligt i Europa er der nu en lang række rewilding-initiativer, f.eks. det ambitiøse Rewilding Europe. Bæverens genindførsel til Danmark i 1999 repræsenterer det første danske rewilding-projekt. Andre projekter peger også i den retning, f.eks. den igangværende udsætning af europæisk bison i Almindingen på Bornholm. I Holland er der nu naturområder med store flokke af vilde heste og vildt kvæg og med europæiske bison. Den stigende interesse for rewilding afspejler formodentlig dels et stigende fokus på de store dyrs økologiske vigtighed, dels den generelle samfundsudvikling i Europa, hvor folk klumper sig sammen i byerne og landbrugsområder affolkes, som vi også kender det i Danmark. Det giver nye muligheder for at give naturen mere spillerum. Samtidig er der også behov for udvikling af mindre ressourcerkrævende tilgange til naturforvaltningen. Rewilding bygger på erkendelsen af, at naturen ikke burde kræve forvaltning, idet langt de fleste arter har levet det meste af deres tid på Jorden helt uden *Homo sapiens'* indblanding.

På vej mod mere viden

Hidtil har der kun været meget begrænset forskning i rewilding-området, så udviklingen har snarere været drevet frem af ildsjæle end baseret på solid viden. I april måned afholdt vi derfor på Aarhus Universitet et internationalt symposium med titlen *Rewilding as tool and target in the management for biodiversity*, som netop havde som et vigtigt formål at begynde en proces mod en mere vidensbaseret tilgang. Symposiumet bekræftede et stort behov for målrettet, forvaltningsorienteret forskning på dette område – fra at klarlægge de relevante arter og funktionelle typer over arealkrav og effekter på planter, insekter mv. til minimering af konflikter med andre samfundsinteresser. Samtidig tydeliggjorde det, at de stadigt flere rewilding-projekter udgør en grundforskningsmæssig unik mulighed for at få bedre indsigt i, hvordan naturlige økosystemer fungerer – dvs. når der er en rig fauna af store dyr i spillet.

Både for Jordens store dyr og for forskerne er der derfor interessante perspektiver i rewilding. ■